Законодавче регулювання нормотворчої діяльності Президента України: науково-практичний аспект

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Ян БЕРНАЗЮК,
радник Голови Верховної Ради України,
кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України

Нині питання регулювання процесу нормотворчості Президента України та органів його нормопроектного забезпечення є, як ніколи, актуальними, бо без належної організації цієї діяльності амбітні реформи, започатковані главою держави, не можуть бути реалізовані оперативно та повною мірою.

Процес підготовки, прийняття та реалізації актів нормотворчості глави держави сьогодні унормовується переважно указами та розпорядженнями Президента України, а також у загальних рисах Конституцією України і в окремих аспектах законами України.

Досліджуючи питання регулювання нормотворчої діяльності Президента України, нам необхідно з'ясувати, в якому стані перебуває та чи потребує змін чинна система законодавства у сфері нормопроектного забезпечення Президента України, яка, на думку В. Федоренка, визначає предмет, суб'єктів і правовий режим здійснення нормотворчої діяльності глави держави [1, с. 61].

Науковці, дослідження яких стосувалися нормотворчого процесу, звертають увагу на його недостатню врегульованість, а також істотне відставання від стандартів, які діють у Європейському Союзі [2, с. 5].

На думку О. Богачової, аналіз тексту Конституції України дає підстави стверджувати про відсутність єдиного механізму системного регламентування законотворчої діяльності, тому що положення щодо цієї діяльності містяться в її різних розділах з неоднаковими ступенем деталізації та обсягом. Окрім того, вчена вважає, що найсуттєвішою проблемою нормативно-правового забезпечення законотворчої діяльності загального характеру є значний обсяг та розгалуженість нормативно-правового поля у цій сфері [3, с. 16].

Конструктивною видається пропозиція українського вченого В. Головатенка, який пропонує розробити концепцію систематизації нормотворчої діяльності Президента України, що повинна бути спрямована на зупинення негативних тенденцій у нормотворчій діяльності глави держави. Ці тенденції, на його думку, пов'язані з тим, «що в регулюванні деяких галузей суспільних відносин спостерігається суперечливість між правовими актами Президента України та нормативно-правовими актами інших органів державної влади, диспропорції у співвідношенні між законами та актами президентської нормотворчості, відсутність у цих актах дієвих механізмів їх реалізації» [4, с. 17].

Більшість українських і зарубіжних науковців, які досліджували питання інституту глави держави загалом та його правотворчості зокрема, звертали увагу на необхідність прийняття спеціального закону про нормативно-правові акти, який, на їхню думку, виокремить сферу нормотворчої діяльності глави держави, що здійснюється з допомогою указів, а також розмежує сферу указів та розпоряджень глави держави [5, с. 103]; упорядкує всю систему чинних нормативно-правових актів, забезпечить вищі вимоги до їхнього змісту та форми, а також предметно розмежує сферу правового регулювання парламенту та глави держави [6, с. 66]; врегулює питання правотворчості глави держави, види його правових актів та їхнє співвідношення, а також питання реалізації правових актів шляхом підвищення виконавської дисципліни і контролю за виконанням норм та встановлення відповідальності осіб за невиконання або неналежне виконання правових приписів [7, с. 171]; дасть відповіді на питання, пов'язані з актами глави держави, зокрема визначить органи, що забезпечують контроль за їх виконанням, а також застосовують заходи юридичної відповідальності за їх невиконання або неналежне виконання [8, с. 12]; врегулює особливості нормотворчого процесу та вимоги до нормативних актів глави держави [9, с. 315]; дасть можливість упорядкувати систему законодавства та визначити в ній місце актів глави держави [10, с. 178].

Окрім того, деякі дослідження містять пропозиції стосовно того, що закон про нормативно-правові акти повинен врегулювати і загальні питання нормотворчого процесу, які стосуються всіх без винятку суб'єктів нормотворчості, а саме встановити законодавчі правила і критерії під час здійснення нормотворчої діяльності [11], а також єдині вимоги до нормопроектної техніки під час підготовки проектів правових актів [12, с. 67]; визначити поняття «нормативно-правовий акт» [13, с. 47]; врегулю-

вати засади нормотворчої діяльності Верховної Ради України, Президента України, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб [14, с. 76]; розв'язати проблему системи підзаконних нормативно-правових актів [15, с. 210]; вибудувати систему нормативно-правових актів за їхньою юридичною силою; встановити чіткі правила оприлюднення, набрання чинності та дії нормативно-правового акта в часі, просторі, за колом суб'єктів, а також техніко-технологічні засоби нормотворення та правила їх використання; правила тлумачення і систематизації нормативно-правових актів [16, с. 55; 17, с. 35; 18, с. 18].

Слід зазначити, що не всі науковці одностайні в питанні необхідності прийняття закону про нормативно-правові акти. Крім О. Ющика [19, с. 23], який заперечує доцільність прийняття єдиного акта про нормотворчість, позицію про неприйнятність будь-якого закону «про систему нормативно-правових актів» висловлюють у колективній роботі А. Мірошниченко та Ю. Попов [20, с. 371].

Однак є позиція стосовно необхідності вирішення порушених питань у Кодексі адміністративних процедур в Україні [21, с. 74]. Деякі вчені пропонують, окрім Закону «Про нормативно-правові акти», прийняти також закони «Про закони та законодавчу діяльність» [22, с. 125], «Про правову експертизу законопроектів», «Про порядок офіційного оприлюднення законів України, інших нормативно-правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та набрання ними чинності».

На жаль, ми змушені констатувати, що й сьогодні актуальна висловлена 1997 року думка українського вченого М. Панова: «Є цілий ряд нормативних актів, котрі регулюють різні сфери нормотворчої діяльності, але ... єдиного нормативного акта, котрий мав би в собі специфічні норми, які регулювали б у комплексі всю систему складних суспільних відносин нормотворчості, зараз немає» [23, с. 147].

Підтримуючи необхідність якнайшвидшого прийняття закону «Про нормативно-правові акти», наполягаємо, що, окрім іншого, він повинен розв'язати наявну ще з 1996 року проблему відсутності встановленого на рівні закону, як того вимагає Конституція України, порядку доведення до відома населення законів та інших нормативно-правових актів, що визначають права та обов'язки громадян (частина друга статті 57 Конституції України), і порядку реєстрації нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (частина третя статті 117 Конституції України).

Сьогодні ці дві вимоги затверджені указами Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» та «Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади».

На зазначену проблему неодноразово звертали увагу українські науковці, вказуючи як на невідповідність цих актів глави держави Конституції України, так і неузгодженість з чинними регламентами роботи Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України [24, с. 169; 25, с. 82].

Слід зазначити, що в Російській Федерації порядок опублікування і набрання чинності законами визначається на рівні акта парламенту [26], а порядок опублікування і набрання чинності актами глави держави та органів виконавчої влади – указу глави держави [27].

Проаналізувавши проект закону «Про нормативно-правові акти», який ще 2011 року прийнятий Верховною Радою України за основу, вважаємо, що його необхідно доопрацювати, найперше з метою максимального врахування пропозицій, які містяться у висновках Головного науково-експертного управління та зауваженнях Головного юридичного управління апарату Верховної Ради України, зокрема в частині недопущення обмеження нормотворчості Президента України та недоцільності запровадження обов'язкової правової експертизи проектів актів глави держави з боку Міністерства юстиції України [28].

На нашу думку, цей проект закону також потребує уточнення в частині беззастережного віднесення актів Президента України до підзаконних актів та відповідно розміщення указів Президента України в ієрархії актів законодавства після постанов Верховної Ради України. Ми вважаємо, що не всі акти глави держави є підзаконними. Такого статусу не мають, зокрема, акти Президента України, які винесені на підставі виключно норм Основного Закону та з питань, що не належать до компетенції Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України (статті 85, 92, 116 Конституції України). Крім того, акти Президента України і, найперше, укази мають вищу юридичну силу, ніж постанови Верховної Ради України. Це підтверджується положеннями статті 113 Конституції України, згідно з якою Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України, та статті 116 Основного Закону, згідно з якою Кабінет Міністрів України забезпечує виконання Конституції і законів України, актів Президента України.

Окрім врегулювання питання нормотворчості глави держави в законі про нормативно-правові акти, в науковому середовищі тривають дискусії про доцільність прийняття закону «Про Президента України».

У цьому разі аргументи на користь такого закону також не є одностайними, зокрема науковці вважають, що він повинен розкрити статус Президента України [29, с. 12]; визначити правовий статус консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб при Президентові України [30, с. 68]; визначити коло питань, що належать до його нормотворчої компетенції, а також закріпити положення про те, що нормативні акти глави держави, видані з питань компетенції парламенту, не діють і не підлягають застосуванню до їх затвердження парламентом [31, с. 101]; визначити види актів Президента України, порядок їх підготовки і прийняття, юридичні критерії розмежування указу і розпорядження, порядок надання главою держави доручень, а також порядок оприлюднення контрасигнованих актів Президента України [32, с. 9].

У процесі дослідження ними були опрацьовані прийняті закони про Президента у Вірменії [33], Білорусі [34], Казахстані [35], Туркменистані [36] та деяких суб'єктах Російської Федерації, а саме Абхазії [37] та Бурятії [38].

В Україні були неодноразові спроби прийняти закон «Про Президента України». Так, зареєстрований у 1999 році відповідний проект [39] навіть був прийнятий парламентом у другому читанні, але не став законом, два інші [40; 41] після внесення на розгляд були відкликані авторами. Крім того, протягом 1993–1995 років діяв Закон Автономної Республіки Крим «Про Президента Республіки Крим», який Верховна Рада України скасувала як неконституційний [42].

Важливо зауважити, що на прийнятті закону «Про Президента України» свого часу наполягала Парламентська асамблея Ради Європи у резолюції «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» [43]. Зокрема, в матеріалах цього документа міститься висновок про те, що ціла низка положень Конституції України посилаються на певні закони, які мають розвивати її норми, серед них і закон про Президента України.

У дослідженні С. Серьогіна робить висновок про необхідність звести (кодифікувати) всі повноваження глави держави в єдиний конституційно-правовий акт, що сприяло б комплексному і, з погляду практики, зручнішому для сприйняття врегулюванню компетенції глави дер-

жави. Роль такого кодифікованого документа, на думку вченої, найкраще міг би відіграти закон «Про Президента України», замінивши собою застарілий Закон УРСР «Про Президента Української РСР» і чітко визначивши завдання, функції та компетенцію глави держави в усій їхній різноманітності та взаємозв'язку [44, с. 73].

Ми вважаємо, що з останньою думкою про необхідність визнання Закону УРСР «Про Президента Української РСР» таким, що втратив чинність, можна беззастережно погодитися. До того ж на цю проблему у своїх публічних дискусіях звертає увагу А. Селіванов [45, с. 54]. Окрім того, цей закон, на нашу думку, нині вже не діє з огляду на положення пункту 1 Перехідних положень Основного Закону, згідно з якими закони та інші нормативні акти, прийняті до набуття чинності цією Конституцією, є чинними в частині, що не суперечить Конституції України.

Разом з тим не є однозначним висновок стосовно доцільності прийняття закону «Про Президента України» та врегулювання на рівні акта парламенту, серед іншого, і процесу нормотворчості глави держави.

Науковці, які мають спільну з нами позицію, наводять низку аргументів, зокрема те, що кожен орган сам повинен визначати порядок підготовки, погодження, розгляду проектів актів, їх прийняття і підписання [46, с. 81]; характерним для більшості держав є те, що нормотворчий процес здійснюється, як правило, в межах відповідних регламентних норм, які не є універсальними (всеохопними), а стосуються лише окремих органів [47, с. 26].

Наші додаткові аргументи на користь недоцільності прийняття закону «Про Президента України» полягають у тому, що сама ідея такого закону суперечить духу і букві Конституції України, оскільки статус та функції Президента України визначені Конституцією України, а спроба уточнити їх положеннями закону (актом Верховної Ради України) знижує статус глави держави.

Свідченням цього є передбачений статтею 92 Конституції України перелік питань, що визначаються виключно законами й серед яких відсутні питання статусу Президента України. Водночас у зазначеній статті Конституції України передбачено, що виключно законами України визначаються організація і діяльність органів виконавчої влади, організація і порядок діяльності Верховної Ради України.

Правова позиція Конституційного Суду України з цього приводу сформульована в рішенні у справі про гарантії діяльності народного депутата України та полягає в тому, що відповідно до Конституції України всі повноваження Президента України вичерпно визначені Конституцією України, що унеможливлює прийняття спеціального закону, який розширював би або звужував конституційні повноваження глави держави [48].

Інакше кажучи, в Україні відсутній сам предмет регулювання закону «Про Президента України». Механізм реалізації конституційних повноважень глави держави повною мірою визначається відповідними спеціальними законами, зокрема «Про Регламент Верховної Ради України», «Про Кабінет Міністрів України», «Про міжнародні договори», «Про оборону України», «Про Раду національної безпеки та оборони України», і дублювати їх в окремому законі є недоцільним.

Слід також зауважити, що прийняття Закону УРСР «Про Президента Української РСР» на початку 1990-х років мало на меті легітимізацію інституту глави держави, запровадження його в правове поле за відсутності в новоутвореній державі власної Конституції. Сьогодні за чинної Конституції України цю проблему цілковито розв'язано.

Окрім того, ми вважаємо, що прийняття такого закону не тільки не сприятиме створенню ефективної системи влади, а й, навпаки, може спричинити деформацію нинішньої конституційної системи стримувань і противаг.

Отже, у висновках варто зазначити таке:

1. Перелік конституційних функцій, а також обсяг реформ, започаткованих Президентом України, потребують ефективного застосування всього арсеналу наявних правотворчих повноважень глави держави. Цей процес, безперечно, потребує злагодженого механізму діяльності всіх суб'єктів нормопроектного забезпечення Президента України та відповідного чіткого законодавчого регулювання і гарантій цієї діяльності. Все це потребує якомога швидшого прийняття проекту закону «Про нормативно-правові акти», який з 2011 року перебуває на етапі підготовки для прийняття його в другому читанні.

2. Цей закон повинен, окрім урегулювання всіх основних питань, які постають у нормотворчій діяльності суб'єктів владних повноважень, виконати конституційне положення стосовно затвердження на рівні закону України порядку доведення до відома населення законів та інших нормативно-правових актів, що визначають права і обов'язки громадян, а також порядку реєстрації нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

3. У частині нормотворчості Президента України основними недоліками проекту закону «Про нормативно-правові акти», підтриманого в першому читанні Верховною Радою України, є беззастережне віднесення актів глави держави до підзаконних актів та, відповідно, розміщення указів Президента України в ієрархії актів законодавства після постанов Верховної Ради України. Крім того, проект закону необхідно доопрацювати з метою недопущення обмеження обсягу нормотворчих повноважень Президента України та запровадження обов'язкової правової експертизи проектів актів глави держави з боку Міністерства юстиції України.

4. Сьогодні є необхідність визнання Закону УРСР «Про Президента Української РСР» таким, що втратив чинність, після прийняття Конституції України та суперечить низці її положень.

5. Ідея прийняття закону «Про Президента України», яка обговорюється в науковому середовищі та серед практиків, не узгоджується з положеннями Конституції України та позицією Конституційного Суду України, які не припускають можливості прийняття спеціального закону стосовно розширення або звуження конституційних повноважень глави держави. Крім того, це може призвести до неминучого дублювання положень інших законів України, які визначають механізм реалізації конституційних повноважень глави держави, та спровокувати розбалансування наявної в Україні системи стримувань і противаг.

Джерела

1. *Федоренко В. Л.* Проблеми теорії та практики нормопроектного забезпечення діяльності Президента України // Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності: Матеріали міжнародної наукової конференції (7 квітня 2008 року) / За ред. акад. Академії правових наук України О. В. Скрипнюка. – К.: НДІ приватного права і підприємництва, 2008. – С. 54–62.

2. *Докторова Ж. П.* Вимоги до проектів нормативно-правових актів: порівняльний аналіз України та ЄС // Збірник тез лекцій з питань нормопроектування. – К.: Мін-во юстиції України; Центр правової реформи і законопроектних робіт, 2005. – 160 с.

3. *Богачова О. В.* Законотворчий процес в Україні: проблеми вдосконалення: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2006. – 24 с.

4. *Головатенко В.* Правові акти Президента України: юридична природа, статус, функції // Право України. – 2004. – № 3. – С. 14–18.

5. *Кичалюк О. Н.* Акты Президента Российской Федерации (Конституционно-правовой аспект): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – Саратов, 1999. – 176 с.

6. *Дмитриева Л. И.* Участие Президента Российской Федерации в законодательном процессе: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – М., 2005. – 147 с.

7. *Верстов В. В.* Нормативные правовые акты Президента Российской Федерации: Теоретический и историко-правовой анализ: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. – Краснодар, 2006. – 196 с.

8. *Тихон Е. А.* Президент Российской Федерации – гарант прав и свобод человека и гражданина: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – Саратов, 2006. – 204 с.

9. Нормография: теория и методология нормотворчества: Науч.-метод. и учебн. пособие / Под ред. д-ра юрид. наук Ю. Г. Арзамасова. – М.: Академический проект, 2007. – 480 с.

10. *Бобракова Н. В.* Институт главы государства в странах СНГ: сравнительно-правовой анализ: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Сарат. гос. акад. права. – Краснодар, 2008. – 253 с.

11. Мін'юст запропонував Кабміну врегулювати нормотворчий процес в Україні [Електронний ресурс]. – http://www.minjust.gov.ua/0/1073

12. *Скрипнюк О. В., Федоренко В. Л.* Нормотворча та нормопроектна діяльність Президента України: поняття, зміст, ключові ознаки / Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення: Монографія / О. В. Скрипнюк, В. Л. Федоренко, Ю. Г. Барабаш, Я. О. Берназюк та ін. – К.: НАДУ, 2011. – 344 с.

13. *Христова Г. О.* Юридична природа актів Конституційного Суду України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2004. – 226 арк. – 192 с.

14. *Томкіна О. О.* Акти Кабінету Міністрів України: теоретичні засади видання та реалізації: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національний транспортний ун-т. – К., 2005. – 203 арк.

15. *Прищепа О. І.* Проблематика процедури прийняття правових актів управління // Проблеми законності: Акад. зб. наук. праць / Міністерство освіти і науки України; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2009. – Вип. 101. – С. 209–215.

16. *Цельєв О. В.* Проблеми підготовки юристів–нормопроектувальників в Україні // Наукові записки. Том 20. Юридичні науки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – К., 2002. – С. 54–57.

17. *Легін Л. М.* Правове регулювання нормотворчого та законодавчого процесів // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Зб. наук. статей. – 2009. – Вип. XXI. – С. 34–44.

18. *Косович В.* Закон «Про нормативно-правові акти» як засіб удосконалення нормативно-правових актів України // Вісник Львівського ун-ту. Сер. юридична. – 2011. – Вип. 52. – С. 10–20.

19. *Ющик О. І.* Створімо систему координат, щоб позбутися суперечностей. До проблеми правового регулювання законодавчої діяльності // Віче. – 2006. – Грудень. – С. 21–23.

20. *Мірошниченко А. М., Попов Ю. Ю.* Чи потрібен Закон України «Про нормативно-правові акти»? // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 362–372.

21. *Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф.* Адміністративний процес: Навч. посібн. / За заг. ред. д. ю. н., професора І. П. Голосніченка. – К.: ГАН, 2003. – 256 с.

22. *Скакун О. Ф.* Форми участі Президента України у правотворчості // Вісник Національного університету внутрішніх справ. Спецвипуск. До 10-річчя утворення Національного університету внутрішніх справ. – 2002. – С.125–132.

23. *Панов М. І.* Законодавче врегулювання нормотворчості: загальна характеристика проекту Закону України «Про нормативно-правові акти» / Законотворення – основна функція парламенту: Посібн. – К.: Заповіт, 1997. – 176 с.

24. *Горбунова Л. М.* Підзаконні нормативно-правові акти: організаційно-правові питання забезпечення законності: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Київський національний економічний ун-т. – К., 2005. – 225 арк.

25. *Мазур Д. В.* Акти правотворчості Президента в республіках зі змішаною формою правління (загальнотеоретичний аспект): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2006. – 188 арк.

26. Федеральный закон РФ «О порядке опубликования и вступления в силу федеральных конституционных законов, федеральных законов, актов палат Федерального Собрания» № 5-ФЗ. от 14.06.1994 [Електронний ресурс]. – http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=120716.

27. Указ Президента РФ «О порядке опубликования и вступления в силу актов Президента Российской Федерации, Правительства Российской Федерации и нормативных правовых актов федеральных органов исполнительной власти» № 763. от 23.05.96 [Електронний ресурс]. – http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=121781;dst=0;ts=41BA96F7700596243B2E2730C64AA4E3;ts=126F8528C36764441ADB1732E06F2A8C

28. Проект закону України «Про нормативно-правові акти» (ст. 1, 6, 7), внесений народним депутатом України Мірошниченком Ю. Р. (реєстр. № 7409 від 1 грудня 2010 року) [Електронний ресурс]. – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=39123.

29. *Крусян А. Р.* Методологічні питання оновлення Конституції України. Конституційна асамблея: політико-правові аспекти діяльності // Бюлетень інформаційно-аналітичних матеріалів. – 2012. – № 7. – С. 11–21.

30. *Шатіло В. А.* Теоретичні проблеми інституту президентства в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – 189 арк.

31. *Скуратов Д. Ю.* Проблемы участия Президента Российской Федерации в правотворческом процессе: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – М., 2002. – 220 с.

32. *Скомороха Т. В.* Акти Президента України: конституційно-правовий аналіз: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2012. – 17 с.

33. Закон Республики Армения «О Президенте Республики Армения» № С-0367-1 от 1 августа 1991 года [Електронний ресурс]. – http://www.concourt.am/hr/armenia/rus/ssrfmy.htm

34. Закон Республики Беларусь «О Президенте Республики Беларусь» № 3602-XII от 21 февраля 1995 года [Електронний ресурс]. – http://tammby.ru/belvlast-zakon/prezident.htm

35. Конституционный закон Республики Казахстан «О Президенте Республики Казахстан» № 2733 от 26 декабря 1995 года [Електронний ресурс]. – http://www.akorda.kz/kz/page/434

36. Закон Туркменистана «О Президенте» от 10.07.07. [Електронний ресурс]. – http://www.turkmenistan.ru/?page_id=4&lang_id=ru&elem_id=10498&type=event&sort=date_desc

37. Закон «О Президенте Республики Абхазия» №2997-с-IV от 21 сентября 2011 года [Електронний ресурс]. – http://www.abkhaziagov.org/ru/president/status/law.php

38. Закон Республики Бурятия «О Президенте Республики Бурятия» № 422-XII от 14 марта 1994 года [Електронний ресурс]. – http://www.buryatia.ru/buryatia/gov/zak_vlas/zakoni/zak1.html

39. Проект Закону Про Президента України (н. д. Зварич Р. М., Коліушко І. Б., Мороз О. О., Ющик О. І.). [Електронний ресурс]. – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=6221--

40. Проект Закону Про Президента України (н. д. Мороз О.О.) [Електронний ресурс]. – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=6855

41. Проект Закону Про Президента України (н. д. Зварич Р. М., Коліушко І. Б., Мороз О. О., Ющик О. І.) [Електронний ресурс]. – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=12148

42. Про скасування Конституції і деяких законів Автономної Республіки Крим: Закон України № 92/95-ВР від 17 березня 1995 року. – http://zakon2.rada.gov.ua/aws/show/92/95-%D0%B2%D1%80

43. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1466 (2005) «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» [Електронний ресурс]. – http://www.minjust.gov.ua/0/6782.er

44. *Серьогіна С. Г.* Компетенція Президента України: теоретично-правові засади: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 1998. – 237 с.

45. Виступ представників Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України в Конституційному Суді України під час розгляду справи щодо конституційності Указу Президента України // Вибори та демократія. – 2007. – № 2(12). – С. 34–69.

46. *Верстов В. В.* Нормативные правовые акты Президента Российской Федерации: Теоретический и историко-правовой анализ: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. – Краснодар, 2006. – 196 с.

47. *Гончарук П. С., Скомороха Т. В.* Міжнародний досвід експертного забезпечення підготовки проектів законодавчих актів // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2010. – № 1. – С. 20 –27.

48. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої статті 17, частини другої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» (справа про гарантії діяльності народного депутата України): Рішення Конституційного Суду України № 7 від 10 квітня 2003 року [Електронний ресурс]. – http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/v007p710-03

Доктринальні засади підготовки висококваліфікованих юристів нової генерації у XXI столітті: засоби, методи, технології

Петро БІЛЕНЧУК,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри правосуддя
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Початок третього тисячоліття позначився оновленими поглядами світової спільноти в майбуття, визначенням ціннісних властивостей суспільного життя, які характеризують його якість. Світ визнав, що добробут, освіта та здоров'я людини є головними чинниками якості її життя, а якість освіти – основною метою, пріоритетом розвитку суспільства XXI століття [3, с. 4].

А це означає, що стратегічні орієнтири розвитку юридичної освіти, правничої науки і сфери кримінального судочинства доцільно будувати на основі використання інтерактивних засобів навчання, інноваційних засобів пізнання, ноотехнологій і грід-технологій.

Стосовно особливостей наукового забезпечення використання сучасних засобів пізнання для дослідження проблем правничої освіти і юридичної науки та практики конституційного, адміністративного, цивільного, господарського і кримінального судочинства в науковій літературі, на жаль, поки що не сформовано єдиної концептуальної думки. Водночас ми поділяємо позицію таких учених, як С. Бабаїв, С. Леушін, В. Реутов та інших, котрі цю сферу розглядають у нерозривній єдності – пізнавальної правової діяльності й сформованого на її базі соціально-правового досвіду [6, с. 139]. Саме досвід, писав ще І. Гете, – «ось учитель життя вічного...» [7, с. 187]. Отже, юридична освіта, правнича наука й практика конституційного, адміністративного, цивільного, господарського та кримінального судочинства – це конкретна професійна діяльність з надання правових послуг громадянам, суспільству, державі, а також світоглядна освітянська сфера пізнання, яка сприяє тлумаченню та застосуванню нормативно-правових актів, узятих у єдності з науковими здобутками та накопиченим соціально-правовим досвідом [2, с. 381].

Україна, як зазначається в ст. 1 Конституції України, є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава [5, с. 7], що знаходиться в перехідному періоді та, як і будь-яка інша країна, котра перебуває в такому стані, вирішує нині досить складний комплекс світоглядних, гносеологічних, освітянських, наукових і праксеологічних завдань:

– по-перше, потрібно проревізувати не тільки наукові здобутки, а й усе чинне законодавство (конституційне, адміністративне, цивільне, господарське, кримінальне),